

S houslemi po Bangkoku

Kdo, byť jen občas vezme do rukou housle či jiný strunný nástroj, poslouchá bluegrass nebo třeba melodie swingového orchestru Melody Makers Ondřeje Havelky, zná i hlas jeho houslí.

Natáčel filmovou hudbu a zahrál si i hudbu Ennia Morriconeho ve filmu Canone Inverso pod režii Rickyho Tognazziho. Svým mistrovským pojetím hry na housle i vlastními skladbami se dostal do povědomí jak hudební veřejnosti, tak posluchačů, se kterými se setkává na svých koncertech.

Málokdo ale ví, kde všude jeho housle zazněly a jak se vlastně žije houslistům v Čechách, Thajsku a Americe. Řeč je o Tomáši Machovi, houslistovi, skladateli a pedagogovi.

Klasická otázka: Proč zrovna housle?

Housle mě zaujaly už někdy ve čtyřech letech, když jsem u nás na chatě poprvé viděl živého houslistu Aleše Holuba. Dodnes si dokonale vzpomínám, jak jsem se jich toužil dotknout a jaký to byl pocit, když jsem je měl poprvé pod bradou. Od té doby jsem měl jasno: Až budu velký, budu hrát na housle! Rodiče se toho zprvu obávali, ale já nedal jinak. Své první housle jsem pak dostal pod stromeček někdy v šesti letech. Ještě je mám schované :-)

Jaké hudební vzdělání máš a jak je náročné se dostat v tomto oboru na vrchol?

Vystudoval jsem Konzervatoř v Teplicích a chvíli jsem studoval na Berklee College of Music v Bostonu. Berklee je prestižní škola, kde je možné se na seminářích setkat se špičkovými světovými hráči (převážně jazzovými). Jak je náročné se v tomto oboru dostat na vrchol? Jestli se mu někdy přiblížím, rád ti to povím.

V jakých uskupeních jsi hrával v České republice?

Civilní vojenskou službu jsem prožil coby člen Severočeské Filharmonie Teplice. Asi rok jsem hrál opery v divadle v Ústí nad Labem. V těch letech jsem také hodně hrával bluegrass a měl jsem tu čest postupně hrát téměř se všemi, kdo u nás představovali špičku. Ať už to byli Poutníci, Druhá tráva, projekty Svati Kotase, Jiřího Plocka nebo Luboše Maliny. Nejvíce si cením možnosti nahrávat s takovým gigantem, jako je Béla Fleck. Sice jsme se sešli až rok po nahrávání, ale chci věřit, že Bělova chvála mé hry byla upřímná. Další krásná spolupráce byla s Tonym Trischkou, když jsme spolu prokřižovali celé Estonsko. Tam jsme měli prima zážitek, na který se nezapomíná a to, když s námi při letu z Tallinnu do Helsinek padalo dopravní letadlo, ale nakonec to dobře dopadlo. Postupem času jsem se posunul více k jazzu. Několik let jsem vystupoval s Ondřejem Havelkou a jeho Melody Makers. Když jsem se úplně pustil všech madel a risknul volnou nohu, hostoval jsem s Českým národním symfonickým orchestrem, s pražskými filharmoniky nebo točil filmovou hudbu s FKO. Velkou ctí pro mne bylo také koncertování a následně nahrávání desky s Howardem Levym. S ČNSO jsme také několikrát koncertovali s Andreou Bocellim. U nás jsem pak natáčel třeba i pro Maxim Turbulenc nebo udělal pár koncertů s Anetou Langerovou.

Co tě vedlo k přerušení konzervatoře a tvému odjezdu do USA v roce 1995?

Láska :-) Láska ke krásné dívce, která se tam rozhodla odjet a dělat au-pair. Já, jestliže jsem o ni nechtěl přijít, jsem musel jet taky. Kluci ale au-pair většinou nedělají, tak jak na to? Vedením osudu mi najednou někdo zavolal, že jedna bohatá rodina v New Yorku hledá osobního řidiče, tak jsem to vzal. Bylo mi čerstvých jednadvacet, tak proč se nevrhnout s limuzínou za x miliónů do víru Manhattanu, ne?

Co jsi tam dělal, jak ses živil a co ti pobyt v Americe dal?

Já osobně vzpomínám na pobyt v USA s velkou nostalgií. Získal jsem spoustu zkušeností, zažíval respekt, svobodu, lásku. Po nějaké době se mi podařilo sehnat práci i pro tu mou krasavici a přetáhnout ji z Toronta do New Yorku, takže jsme byli konečně zase spolu. Já jezdil a zařizoval věci pro tu rodinu a všichni jsme se měli moc rádi. Byl to velmi šťastný pobyt. Na vlastní kůži jsem několikrát zažil, proč se tam říká „země neomezených možností“. Seznámil jsem se s báječnými lidmi. Matt Glaser, vedoucí smyčcového oddělení na Berklee College of Music, mě pozval, ať navštívím jeho hodiny. Když jsem sháněl sponzora, jeden můj známý, se kterým jsem se setkával (amatérský banjista), mi řekl: „Tak já se zeptám Claudie, ona má ráda hudbu.“ Věděl jsem, že je to právník, ale ne, že jeho klientka je také Claudie

Schiffer. Samozřejmě Claudie nepustila ani chlup. V každém případě, po návratu z USA, kde jsem strávil rok, jsem i sám na sobě pociťoval změnu. Byl jsem mnohem tolerantnější, vyrovnanější, zodpovědnější. Škoda, že to už dávno vyprchalo :-). Asi bych zase potřeboval někam jet. Ale dnes už by to USA rozhodně nebylo! Po tomto zážitku, kdy jsem jezdil s drahými vozy a stýkal se s váženými lidmi, zase šup do Teplic, na internát, v deset večerka, v sedm budíček a dokončit školu. Vychovatelky naštěstí rády poslouchaly mé příběhy a nejednou mě nechaly být venku i přes večerku :-)

Foto: archiv Tomáše Macha

Vážná hudba, bluegrass, jazz, swing, flamenco, nebo latinsko-americká hudba – to nejsou právě podobné hudební styly, nebo se mýlím?

Říká se: „Hudba je buď dobrá, nebo špatná, nezáleží na žánru“. Něco na tom bude, i když podle mého názoru jsou určité zvukové formace, kterým se sice říká hudební žánr, ale o jakékoliv kvalitě by se tam dalo s úspěchem pochybovat. Čím dál více zjišťuji, že indické rágy, neworleanský swing, španělské flamenco, moravská cimbálovka i kupříkladu Bachovy houslové sonáty tvoří skutečně jen jedno – krásnou a přirozenou hudbu. Tím chci říct, že z tohoto úhlu pohledu je mi jedno, co hrají. Vždy se ale snažím, aby to předalo tu správnou informaci.

Jak probíhalo tvé působení v Severočeské filharmonii Teplice a kudy vedla cesta do Bangkoku?

Angažmá v SČF bylo logické, vzhledem k tomu, že jsem v Teplicích vystudoval. Na konci studií jsem udělal konkurz do prvních houslí a bylo mé štěstí, že v té době mi bylo umožněno si jako člen filharmonie odkroutit i civilní vojenskou službu. Nastoupil jsem tedy „do služby“ a za týden jsme hráli v Itálii. Následovalo turné po Španělsku atd. Vtipné bylo třeba vystoupení v Monte Carlu s monackou princeznou - pianistkou. (Mimochodem má moc hezkou dceru, se kterou jsem se omylem seznámil. Kdybych býval věděl, že je to dcera princezny, neodvážil bych se ji vůbec oslovit :-). Jo, to byla dobrá civilka! Nabídku z Bangkoku jsem dostal, když jsem hrál s Melody Makers. Na rozmyšlenou jsem měl sotva pár hodin. S MM jsme hráli 150 koncertů ročně, jezdili po celé Evropě od čerta k ďáblu a já už začínal být nervózní z toho, že nemám dostatek času na svou vlastní hudbu, kterou jsem vždy chtěl komponovat a interpretovat. Thajsko mi slibovalo takové finanční zajištění, o kterém bych si v Čechách mohl jen nechat zdát a také dostatek času. Navíc, v Asii jsem do té doby nebyl. Nebylo tedy moc o čem přemýšlet. Hrál jsem tehdy v Brně, tak jsem vzal přítelkyni s sebou a v autě jsem jí oznámil, že jsem dal výpověď na konzervatoři Jaroslava Ježka, kde jsem v tu dobu učil, protože se chystám do Thajska a že teda šmytec; už nechci opakovat vztah na dlouhou vzdálenost (ta moje krasavice se už z USA nikdy nevrátila a je s manželem i všemi svými dětmi nejspíš šťastná). Jenže tahle zajásala a že pojedje se mnou. Tak tady mi úprk nevyšel!

Pro normálního člověka je thajský Bangkok exotický už jenom třeba k trávení dovolené. Tys tam ale na dovolenou nejel...

Ano, jsou tam místa, kde si člověk říká, že tohle je ten pravý ráj na zemi. Ne tedy Bangkok samotný, to je betonová džungle. My jsme rádi trávil čas na opuštěných ostrovech, kam nejezdí turisté. Jen se člověk nesmí moc bát pavouků velkých jak talíř a hadů všeho druhu (já se teda bojím). Na severu jsou naopak malebné hory plné romantických vodopádů a vše tam voní po jasmínu. Vzali jsme si s přítelkyní velkého choppera a projeli si severozápadní Thajsko až do Barmy.

Čím je Thajsko zajímavé vzhledem ke hře na housle a jaký vztah k ní mají místní obyvatelé?

Thajci jsou krásní, usměvaví lidé. K hudbě mají velmi kladný vztah. Obdivují, když někdo něco umí a váží si toho. Obzvláště obdivují západní cizince a v mnohém se je urputně snaží následovat. To bohužel vede k destrukci jejich vlastního světa. Učil jsem tam a jako učitel jsem požíval takových výsad a respektu, jaký je u nás „na Západě“ prostě nepředstavitelný. Bohužel, země s 90% relativní vlhkostí vzduchu a 45°C není úplně ideální pro houslistu. Je tam prostě takové horko, že se nedá cvičit. A když, tak vám nad hlavou hučí klimatizace. Přesto, že je v Bangkoku filharmonie, západní klasická hudba a její poslech je velmi okrajová záležitost. Vše se sice rychle rozvíjí, ale jelikož to tam nemá tradici, jde to ztuha! Vnímání intonace a rytmu je dost rozdílné od našeho a to je, obzvláště u houslí, dost zásadní. Najdou se talenty, to ano, ale co člověk zkusí, než je najde... :-). Pozor, nehledejte podobnost s Japonskem!

Jak jsi tam byl dlouho a s kým?

Původní smlouva byla na rok. S tím jsem počítal. Neustále jsem vnášel do jejich systému nějaké „novoty“, které zdaleka ne vždy byly vítané. Na konci roku už jsem byl lehce otráven jejich zkostratělostí, neproniknutelnou byrokracií a pravidly. Kupříkladu mi zavolal manager Sony Orchestra z Japonska, jestli

bych s nimi nehrál koncert v Bangkoku. Velmi poctěný a s radostí jsem přijal. Jenže generální manager Bangkok Symphony Orchestra to zatrhнул, protože jsem měl smlouvu s nimi. Dost jsme se pohádali. Křičeli jsme na sebe (což je v Thajsku hrubý prohřešek proti bontonu, říká se tomu „ztratit tvář“) a já jsem za to byl připraven nést důsledky v podobě ukončení spolupráce a odjezdu domů. Proto bylo velkým překvapením, že místo toho přišli jako by nic s prodlouženou smlouvou na další rok. Zvedli mi gáži tak, že to nešlo odmítnout a já zůstal další rok. Nicméně, na konci druhého roku jsem pochopil, že je tam naprosto zbytečné se snažit něco pochopit a jel jsem domů. Zážitek by bylo na knihu. Téměř rok a půl jsem tam měl s sebou svou přítelkyni, která mě svými knedlíky a vepřovým udržovala při životě. Ono thajské jídlo je opravdu moc dobré, ale když za mnou má přítelkyně po třech měsících přiletěla, byl jsem kost a kůže. Pochopila, když poprvé ochutnala opravdovou Tom Kha Gai.

Z Bangkoku to zrovna není blízko do Nashville, kolébky skvělých muzikantů.

Jak se tvé skladby ocitly tam?

Když jsem konečně dal dohromady dostatek hudebního materiálu a lidi, kteří byli ochotni to se mnou hrát, natočili jsme demo. To demo jsem jen tak ze srandy poslal do Mezinárodní kompoziční soutěže v Nashvillu. Zúčastnilo se 15 000 skladeb. Sudí jsou slavní hudební interpreti a prezidenti velkých nahrávacích společností. Moje skladba Al' Argentino se probojovala skrze všechna kola až do finále a tam se umístila na 3. místě. To byl pro mne povzbuzující signál, že hudba, kterou píšu, není úplně špatná. Po čase jsem natočil debutové album a poslal zase pár skladeb do Nashvillu. Letos v dubnu bylo vyhlášení výsledků a k mému potěšení jsem se v konkurenci 15 500 skladeb ze 100 zemí světa opět dostal až do finále a za skladbu Fugue Fest obdržel čestné uznání.

Co tě inspirovalo při tvorbě projektu Al' Argentino?

Skladby na desce Al' Argentino vznikaly v rozmezí mnoha let. Některé jsou ještě z dob studií, jiné jsem naopak dopisoval a aranžoval až během natáčení. Volbou cong na místo bicí soupravy jsem tomu celému vtiskl nepatrný nádech Latinské Ameriky. Konkrétně skladba Al' Argentino je lehce inspirovaná argentinským tangem. Deska se těší úspěchu a já jsem s ní spokojený. Dnes bych to ale stejně točil jinak... :-)

Na album navazuje i tvé koncertní turné.

Jak jsou tvé skladby vnímány tvými posluchači?

Velice pozitivně. Hráli jsme třeba v Sofii a po koncertě lidé spontánně vsávali a vytleskali si několik předavků. Pořadatelé pak říkali, že standing ovation tam ještě nezažili. Je vtipné dozvídat se, k čemu všemu lidé mou hudbu přirovnávají nebo s čím ji srovnávají. Bohužel, koncertů máme jak šafránu. Těším se, až si lidi řeknou, že už je nějaká krize vlastně nebaví a půjdou raději zase na koncert a pořadatelé nebudou mít obavy pozvat dobrou, byť málo známou kapelu.

Zajímavá otázka na konec – mohl bys mě prosím seznámit s pohlednou majitelkou interiéru, z přebalu CD Al' Argentino?

Mohl, ale malé upozornění: Nekouše sice, přesto prosím nehladit!

Tak mi alespoň prozrad', kde si CD i s tím obalem můžu koupit?

Kromě několika kamenných obchodů v USA, což nás tady asi moc nezajímá, je CD v prodeji na internetu na mých oficiálních webových stránkách, dále v hlavních internetových obchodech jako je iTunes, Amazon, Indie Rhythm, CD Baby, na některých serverech je možné zakoupit i jednotlivé skladby ve formátu MP3. Nejčastěji si ale lidé napíšíu přímo nám na [www. tomasmach.eu](http://www.tomasmach.eu) a my CD zasíláme na dobírku.

Děkuji za rozhovor a přeji samé pozorné posluchače!
František Dočekal